

Юрарте

СУРМАЧ

ОРГАН

ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ
У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Лондон

Листопад

1960

»СУРМАЧ«

Журнал Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії
Association of Ukrainian Former Combatants in Great Britain

49, Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W. 2.

З М І С Т

»Сурмач«:

ПО СТАРОМУ	1
СВОБОДА (переклад)	2
К. Зеленко: ТУРЕЧЧИНА — МІЛІТАРНА ПОТУГА НАД ЧОРНИМ МОРЕМ	3
Др. Павло Юзик: УКРАЇНСЬКІ ВЕТЕРАНИ КАНАДІЙСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ	7
І. Візнович: СПОГАДИ ВОЯКА У. С. С.	9
К. Зеленко: ВІЙСЬКОВА ХРОНІКА	12
В. Томків: КІТ І ПОЛІТРУК	16
К. Зеленко: РЕЦЕНЗІЇ КНИЖОК — »Взяття Сингапуру — »Путинні Лиси«	19

»Оса«:

ЗАМІСТЬ РЕДАКЦІЙНОЇ	22
»ОСА ЗАЧУЛА«	23
Г. М.: »ЛИСТ ДО РЕДАХТІРА«	23
НОВИЙ СЛОВАР	24

СУРМАЧ

Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії

Рік 6

Листопад 1960

Ч: 2 (15)

ПО СТАРОМУ

Після першої світової війни створено Лігу Націй. Вона якраз дотримувалася до вибуху 2-гої світової війни.

За наших часів імміграції створено другу подібну організацію під назвою Об'єднані Нації. Виглядало, що на форумі згаданої світової організації можна буде розв'язати всі питання і вдержати мир. До неї увійшов Советський Союз, Україна і багато примусових большевицьких сателітів як Польща, Мадярщина і т. п.

В дійсності треба признати, що завдяки щасливої ситуації при допомозі військ О. Н. вдалося спасти Південну Корею від комуністичного наступу. В певній мірі врятовано також Конго.

Політбюро приглядаючись цій ситуації не втерпіло і вислало Хрущова до Нью-Йорку. Західні Держави думали, що Хрущов іде з повним мішком добрих намірів. Він поправиться після невдалої конференції на вершинах в Парижі, він же ж посварився навіть з Маотсетунгом, який хоче війни.

Та не так сталося. Хрущов в своїх промовах домагається, щоб осідок О. Н. перенести до Москви, а в найгіршому випадку, до Женеві або Відня. Щоб спаралізувати Об'єднані Нації цілковито, він ставить внесок, щоб створити Екзекутивний Трюмвірат. В першу чергу треба вигнати теперішнього секретаря О. Н. Хрущов не забув про африканців і азіятів і тому ставить внесок, щоб покінчити з колоніальною політикою В. Британії, Франції, Бельгії і т. п.

Задумуючись над повище згаданими домаганнями, можна сміло заявити, що при теперішньому стані большевицькі пропозиції не будуть прийняті, тому большевикам не залишається нічого іншого, як з парадом вийти з Об'єднаних Націй. Хрущов подбав і про це, бо взяв зі собою Гомулку, Кадара, запросив Нассара і Кастро та багато інших прибічників «большевицької свободи». Чи парада виходу з О. Н. відбудеться в цих днях годі сказати, бо большевики можуть в останній хвилині змінити свій плян, коли побачать, що мають за мале число прихильників а головне з азіатських та африканських країн.

Певним є що вихід большевиків з О.Н. відбудеться вкортці.

Ми знаємо що сталося після упадку Ліги Націй. Подібні історії по старому будуть надходити в найближчому майбутньому.

Ситуація політичних надій на мир змінилась і треба передбачувати що підготовка до війни і одної і другої сторони буде ще більш посиленна.

Чи Хрущов робить повищі потягнення без надуми не можна сказати. Хоча в Україні посилено русифікацію, яка робить великі шкоди в національному житті України, але в другому випадку доростаюче покоління советського союзу починає з кожним роком повертати до нормального стану думання. Воно хоче вирватись

з під контролі держави, хоче творити власне життя. Комунізм для них є застарілий, буденний, не цікавий. Хрущов відчуває добре згадану ситуацію, і для нього не має іншого виходу як встрявати у війну, щоб тільки вдержати комуністичну систему.

Для цих які уявляють собі, що в Краю покращало заявляємо, що це тільки мрії західних кореспондентів, та кількох наших людей які ґрунтовно не слідкують за подіями в Краю. На підставі докладних відомостей з Краю і Советського Союзу підчеркаємо, що ґрунтовних змін не має і покищо не має виглядів, що вони будуть. Зміни є тільки в цьому, що в Західній Україні є більша біда як на Сибірі, і люди тому перестали боятися Сибір». Також треба згадати, що люди нарікають вже голосно, коли попередньо кожний боявся своєї тіни. Доба страху минула, що можна найскоріше зауважити у молодих людей.

Цего якраз боїться найбільше Хрущов і він знає, що після нарікання може прийти друга фаза у формі зорганізованого спротиву на тлі економічному і зміни системи.

Друга світова війна продовжила вік Комуністичної системи, майбутня війна не тільки скрутить голову комунізму в СССР, але також і в інших країнах.

Свобода це не є подарунок. Людина може бути вільною також в диктаторській системі. Вистарчає тільки, щоб людина боролась проти диктатури. Цей хто свобідно думає є вільною людиною. Навіть коли ти живеш в найбільшій свобідній країні світу, але відзначаєшся лінівистію, живеш в апатії, не думаєш тоді ти не є нічим іншим як невільником. Свобода це щось, що людина мусить здобувати, в іншому випадку людина стає жебраком, яка вічно жебрає.

Слова Ігнаціо Сільоне з твору «Хліб і Вино»

Проворний ірляндець

Підчас останньої війни, коли один молодий ірляндець, Патрик Оралі, перебував на фронті у Франції він одержав листа від жінки з Ірляндії. В цьому листі жінка жалілася, що не може ніяк скопати городу, бо слабує, а найняти теж не можна нікого, бо всі мужчини у війську, або на війні. Виглядає, писала вона, що таки сама мусітиме скопати город.

Патрик прочитавши листа негайно жінці відписав: »не копай городу, бо там є закопані кріси«.

Листа Патрика прочитав очевидно цензор і кілька днів пізніше приїхала на його господарство група вояків і скопала цілий город від одного кінця до другого шукаючи за схованими крісами. Жадних крісів очевидно в городі не знайдено, а Патрика жінка знов стурбовано писала йому на фронт: »Я не знаю, що тепер робити. Прийшли вояки, скопали кожную стопу нашого городу.«

На дугий день після одержання листа Патрик відповів жінці двома словами, написавши: »сади бараболу«.

Туреччина — мілітарна потуга над Чорним Морем

"...The Turkish people had become united in opposition to Russian imperialism, no less objectionable in its Soviet than in its Tsarist form."
Professor H. Seton-Watson

27 травня ц. р. мав місце в Туреччині державний переворот, який лондонський «Економіст» назвав «одним з найбільше джентельменських, умілих і безкровних мілітарних переворотів» в історії. Президента країни Баяра і прем'єра Мандереса схоплено й заарештовано, а на їх місце прийшов ген. Гюрсель зі своїм комітетом національної єдності. При кермі Туреччиною опинився комітет військовиків, який приобіцяв робити всі потрібні заходи для повернення країні назад парламентарної системи правління, свободи і демократичних інституцій. В зв'язку з цими подіями очі світової opinіo повернулися черговий раз в бік Туреччини, а міжнародна преса почала присвячувати щораз то більше уваги і місця цій країні, яка займає територію 767,119 квадратних кілометрів і якої населення доходить до 26 мільйонів.

В цьому відношенні ми, українці аж ніяк не повинні залишатися позаду інших. Туреччина є нашим сусідом над Чорним Морем і ми повинні нею постійно цікавитися. Колись в минулому ми не тільки провадили з Турками завзяті війни, але також з ними співпрацювали, заключаючи з ними цілий ряд більше або менше щасливих політичних і мілітарних договорів. В найновіших знов часах, загрожені цією самою небезпекою, російським імперіялізмом, ми боролися проти спільного ворога, Росії, Турки з більшим щастям, а ми з меншим.

Сьогодні теж, незалежно від політичної ситуації в країні, і теперішньої кризи, турки виявляють виїмкову стійкість в обличчі всіх комуністичних погроз. В цьому відношенні Туреччина може похвалитися подивугідною єдністю поглядів, особливо в питаннях закордонної та мілітарної політики. Ця єдність є зумовлена історичними традиціями і географічним положенням країни і являється продуктом довгого історичного спротиву проти російських імперіяльних амбіцій. В сьогоднішній Туреччині кожний знає і пам'ятає, що в модерних часах було більше ніж десять воєн між Туреччиною і Росією. В стратегічному відношенні Туреччина являється сьогодні мостом між Європою та Азією і бар'єрою, що відділює СРСР від арабського світу. В політичному і мілітарному розумінні вона є під сучасну пору сторожем босфорської і дарданельської проток, bastіоном антикомунізму на Середньому Сході. Та найбільш стійким і надійним членом західних союзників, НАТО і ЦЕНТО. Мілітарні традиції є все ще дуже сильні в Туреччині. Туркам зовсім не спішиться зменшувати їхні збройні сили, а на міжнародні спроби розброєння вони дивляться з підозрінням. Вони люблять свою армію і гордяться нею, а на недавні пропозиції ЗДА побудови на турецькій території ракетних баз вони погодилися без найменшого вагання. Крім цього, американці вже мають від деякого часу велику летунську базу в Адані, в південній Туреччині і оперативні можливості на багатьох інших турецьких летищах. Далі, турецьке летунство співпрацює, н. п., дуже тісно з летунством шостої американської флотії, що перебуває постійно на Середземному Морі. Це летунство є озброєне нуклеарною зброєю і перебуває в постійній готовості до широкозакроеної воєнної акції. Вздовж турецько-советського кордону знова турки вдержують у тісній співпраці з американцями поважну кількість підслухувальних станцій, яких головним завданням у випадку війни було б остеретти західний світ перед несподіваною советською атакою.

Від деспотії до модерної держави

Історія знає турків як гордий і войовничий нарід, який бере свої початки з Центральної Азії. Вони, здобувши в 1453 році Царгород, зробили його столицею імперії, якої кордони сягали в один час берегів Адріатики в південній Європі і атлантийського поєережжя у північній Африці на заході і південно-східних берегів Аравії на сході. До першої світової війни Туреччина була деспотичною державою, якою кермував султан при допомозі своїх везирів і каліфів, яким підлягали паші, беї і ефенді. В їхніх руках була сконцентрована вся влада цієї многонаціональної держави. В новіших часах турецька імперія почала поступово корчитися, щоб розпастися остаточно в 1918 році, коли то турки, будучи союзниками Німеччини, знайшлися між переможними. Тоді то Туреччина, втративши всі чужі території, зреклася всіх імперіальних мрій і плянів.

До влади прийшов у цей час Кемаль Ататюрк, або як його турки називали «сирій вовк», в кожному відношенні людина великих вимірів і надзвичайних здібностей, людина майже безоглядна, але обдарована незвичайною динамічністю і стремлінням до модерних реформ, іншими словами прогресивний і навіть доброзичливий диктатор. Він скасував султанат, зробив Туреччину республікою з наміром збудувати на руїнах старої різнонаціональної імперії національну державу. Його реформи були наскрізь радикальні і мали революційний характер.

Він почав мінити закон і звичай; перебудував політичну систему і соціальну структуру Туреччини; збудував цілком нову столицю; скасував гареми і полігамію, жіночі заслони на лице і фез; приказав туркам вбиратися по-європейському; жінкам дав право голосу й участі в політичному житті країни, замінив арабську азбуку латинською; і в своєму реформістичному запалі намагався навіть, і то не без успіху, обмежити силу і вплив ісламу, гадаючи, що він був коренем фаталізму і інерції між турками.

Коли Ататюрк помер в 1938 році, він залишив Туреччину значно скріпленою його модернізуючими заходами — Туреччина почала поступово перемінюватися в модерну європейську державу. Залишившись нейтральною під час другої світової війни, Туреччина видержала в повоєнних роках дуже сильний тиск ССРСР, поки не одержала першої великої допомоги від ЗДА в рамках плану Трумана, в 1947 році. Протягом останнього десятиліття Туреччина вийшла на світову арену як кріпка національна держава з мінімальними національними меншостями і як першорядний політичний, стратегічний і мілітарний фактор у міжнародній політиці.

Сьогоднішній стан збройних сил

Сьогоднішні турецькі збройні сили не складаються з професійних регулярних військ, а є побудовані на системі загальної військової повинності. В суходільних військах і у летунстві військова служба триває два роки, а в морській флотії три роки. До військової служби покликається всіх чоловіків, що скінчили 20 рік життя. Таким чином збройні сили дістають приблизно 175 тисяч рекрутів кожного року. Увесь підстаршинський корпус складається, однак, зі самих професійних підстаршин тоді, коли старшинський корпус, крім поважного числа регулярних старшин, користується також з послуг офіцерів запасу. Під сучасну пору в суходільних військах служить 350 тисяч вояків і підстаршин і 22 тисячі офіцерів. У випадку воєнної потреби Туреччина може змобілізувати понад два мільйони вояків. В організованому відношенні суходільні війська поділяються на три армійські округи з головними кватирками в Істанбулі, Ізмірі і Ерзурумі і дев'ять корпусних округ. У склад їх входять: 16 частинно змотивізованих піхотних дивізій, 3 дивізії кінноти і 6 танкових бригад (по дві в кожній армійській окрузі). Крім цього, Туреччина має шість сильно укріплених фортець.

Турецьке летунство розпоряджалося минулого року 400 літаками першої лінії і нарахувало 30,000 людей летунського персоналу. Воно поділяється на три повітряні флотії тактичного призначення по три авіогрупи в кожній. Воно має 12

авіозагонів винищувачів споряджених американським »Ф-84 Тандерджет-ом«, три авіозагони мисливців, які споряджається тепер американськими мисливцями кожної погоди »Ф-86-Д« і розвідувальний авіозагін, споряджений американським літаком »РФ-84-Ф-Тандерфлеш«. Літак »Ф-84 Тандерджет« заступається тепер понадзвуковим »Ф-100-Супер Сейбр«. Решта авіозагонів це переважно транспортні і вишкільні

Персонал турецької морської флотії нараховує 1500 офіцерів і 25,000 моряків. В склад її входять старий німецький крейсер »Явуз«, 12 винищувачів, 12 підводних човнів, 23 міноносці і цілий ряд менших суден.

Спорядження, вишкіл, боєздатність

Від 18 лютого 1952 Туреччина є членом НАТО і вона поставила до розпорядки цього союзу більше дивізій ніж котранебудь інша країна, що належить до НАТО. Далі, турки мають сьогодні найбільшу армію з усіх держав на Балканах і на Середньому Сході. Останніми роками приблизно одна четверта їхніх державних видатків йде на збройні сили. Велику роль в модернізації турецьких збройних сил відіграли теж ЗДА. До 1958 року вони дали Туреччині в рамках мілітарної допомоги суму понад кілька мільйонів доларів.

Під сучасну пору турецька армія користується вже американськими ракетами тактичного призначення. Її кіннота споряджена є наймодернішою американською зброєю і до великої міри змоторизована. Моторизація артилерії поступила теж дуже далеко. В склад турецької танкової бригади входить 50 »М-47 Паттон« танків, відділ артилерії, що складається з 12 гармат (105мм і 155мм гаубиці) і курінь змоторизованої піхоти. Більшість військового спорядження є американського походження за винятком важкої протилетунської артилерії, яка є вивінувана британською гарматою калібру 3.7 інча. Крім цього, в турецькій армії вживається ще по сьогодні чи мало німецького спорядження.

Бойові якості турецької армії знайшли вже давно міжнародне визнання. Британці, наприклад, від часу боїв за Галліполі під час першої світової війни, відносяться до турецької армії з найбільшим респектом. В модерних часах, починаючи від часів перед першою світовою війною, турки розбудовали і вишколювали їхні сухопутні війська за німецьким, або радше пруським зразком, під наглядом відомих німецьких генералів фон дер Гольца і Лічана фон Сандерса. Під час другої світової війни німецькі впливи замінені здебільша британськими, а в найновіших знова часах американськими. В перших, одначе, роках другої світової війни можна було спостерегти в турецьких військових школах цікаве явище — німецькі і британські інструктори викладали часто в сусідючих зі собою кімнатах військових шкіл. Для багатьох старших віком турецьких офіцерів німецька мова залишилася по сьогодні головною чужою мовою.

Турецький вояк, що відбуває свою військову повинність, одержує дуже малу платню: 31 кюруш (приблизно три пенси) місячно під час першого року служби і 62 кюруш під час другого року служби. Але він має повне удержання в казармах і одержує безплатні папіроси і автобусові квитки. Він є дуже здисциплінований, почуває себе відносно щасливий і в матеріальному відношенні йому живеться часто краще, ніж в його селі. В 1958 році турецький уряд виніс постанову радикально обнизити число неграмотних вояків. Згідно з новим планом навчання турки мають намір навчати приблизно 100,000 вояків читати і писати кожного року. Ця навчальна схема коштуватиме турецький уряд близько сім мільйонів лярів річно, при чому половину тих видатків зобов'язалися платити американці. Крім цього, кожний вояк вчиться якогось ремесла під час своєї військової служби. Кожний турок уважає за велику честь відбути військову службу, а турецькі офіцери втішаються великим соціальним престижем.

Розміри і репутація турецьких збройних сил мають велике значення для Туреччини у веденні її закордонної політики: — її партнери уважають її сильним та певним союзником, а її противники є змушені брати під увагу її силу і рішучість. До піднесення мілітарної репутації Туреччини причинилася, н. п., дуже її участь

в корейській війні. Найбільше суворі і об'єктивні критики заявляють сьогодні, що турки билися там «відмінно» або «блискуче». Турецька бригада була першою, що поспішала на допомогу південним корейцям і американцям вже в жовтні 1950 року. Під час боїв в районі Кунурі в листопаді 1950 року турки, якими командував бригадою Тагсін Язіці, добули велику славу. Під час цілої корейської війни турки втратили 717 вбитими і 2,156 раненими, займаючи щодо втрат четверте місце після Південної Кореї, ЗДА і Великобританії.

Армія і політика

Турецька армія має за собою довгу традицію невтручання до політики і її вояки не мають права голосувати під час загальних парламентарних виборів. Ця традиція бере свої початки від заснування корпусу яничарів в 1330 році, який поступово розростався (в 1826 році було 135 тисяч яничарів) і який складався майже виключно з хлопців християнського походження. Їх забирали від батьків кожного року і вони, перейшовши довгий і твердий вишкіл, вступали до корпусу яничарів (по турецьки «ені чері» означає «нові війська»). Яничари спочатку ніколи не мішалися до політики і творили найкраще професійне військо турецької імперії.

Основними законами, яких треба було додержуватися від самого початку заснування корпусу яничарів були: сліпа покора і послух перед їхніми офіцерами; перфектна гармонія поміж ними самими помірковане життя й відсутність усякого люксусу і екстравагантности; карати яничарів вільно було тільки їхнім офіцерам, якими були в більшості випадків піднесені до високих ступенів колишні рядові яничари; їм не вільно було запускати бороди; їм заборонено було дружитися, займатися торгівлею, або залишати казарми; увесь вільний від військових походів час вони мали присвячувати військовим вправам і вдосконалюванню їхнього військового знання. Згодом, однак, почали мішатися до політики — вони скидали й вибирали султанів, бунтувалися і почали будувати державу в державі. В 1826 році, після цілого ряду бунтів і не без їхнього спротиву, султанові Магометові II вдалося нарешті скасувати яничарів. Від цього часу Туреччина уникає вдержування професійної регулярної армії і не дозволяє війську мішатися до політичних справ.

З другого, однак, боку турецька армія залишилася по сьогоднішній день найбільшою зорганізованою силою в країні. На відміну від деяких західних країн, де армія є в багатьох випадках тісно пов'язана з правами реакційними або клерикальними колами, турецька армія була в модерних часах часто промотором ліберальних і прогресивних ідей і вона має за собою традицію модернізаційного фактора. Вона відіграла велику роль в революції Молодих Турків в 1908 році, була цією головною силою, що піддержувала реформи Ататюрка, а тепер виступила разом з студентами і інтелектуальною елітою країни проти диктатури прем'єра Мандереса. В модерній турецькій історії армія вмішалася активно в політику два рази: в 1908 і 1920 роках. І хоч в обидвох випадках вона була за загальний прогрес і лібералізацію існуючого політичного порядку, то в обох випадках її інтервенція закінчилася своєрідною диктатурою, щоправда не тоталітарного характеру. Але приглядаючись ближче до тих подій, ми мусимо підмітити, що в першому випадку Туреччина була ще тоді багатонаціональною державою, а в другому випадку на неї роблено сильний зовнішній тиск, що в меншій або більшій мірі загрожував її існуванню. Далі, вона ще не мала тоді демократичного досвіду і демократичних традицій.

Сьогодні могло б нам також здаватися, що кризу турецької демократії розв'язано недемократичними методами. Чи воно справді так є? В 1945 році рішенням провідних політиків країни введено в Туреччині демократичну систему правління, запроваджено громадянські свободи і дозволено на існування опозиційної партії Турецька демократія почала закріплюватися, мимо ударів і перешкод. У своїй славній декларації від 12. 7. 1947, яка являється одним з зворотних пунктів в розвитку турецької демократії, Ісмет Іненю, політик великого калібру і полководець з блискучим

мілітарним минулим, сказав, що він між іншим, бореться за таку політичну ситуацію в Туреччині, у якій «у загальному кожному громадянину розцінюватиме з довір'ям і спокоєм можливість бачити уряд в руках одної чи другої партії». І так до 1950 року при владі була республіканська народня партія, а від цього року аж до травневого перевороту керма Туреччиною опинилася була в руках політиків демократичної партії, якої лідери причинилися багато до ослаблення демократії в Туреччині. Відрадно, однак, в сьогоденній ситуації факт, що найбільший живучий сьогодні, Ісмет Іненю, залишився далі активний в політичному житті, як лідер республіканської партії. Його поміркованість і глибокий патріотизм напевно придадуться сьогодні Туреччині в її кризі.

Зasadничою різницею між мілітарними переворотами в інших країнах і перебранням влади армією в Туреччині, 27 травня ц. р., є факт, що армія зробила цей переворот не тому, що вона була розчарована парламентарною системою правління і хотіла її заступити чимсь більше ефективним, але тому, як вона це саме каже, щоб зберегти турецьку демократію від деструктивних потягнень тих, які взялися її ослаблювати і нищити з наміром скріплення їх особистої сили і влади. Це, здається, і є найважливіше ствердження, яке можна зробити про недавній переворот.

Яке буде майбутнє турецької демократії важко покищо з цілковитою певністю сказати. Одне, однак, є певним — турки є народом із великим політичним досвідом і здібностями, з нахилом до політичної тверезості, з відразою до громадянської війни і з любов'ю до впорядкованого правління. Кінець-кінців вони адміністрували великою імперією протягом понад 600 років. Можна сподіватися, що вони дадуть собі раду також і з теперішньою кризою.

Др. Павло ЮЗИК

Українські Ветерани Канадійських Збройних Сил

(Начерк)

Перші українські поселенці прибули до Канади в 1891-ому році. Від того часу Канада взяла участь у трьох війнах: Перша Світова Війна (1914-18), Друга Світова Війна (1939-45) і Корейська Війна (1950-51). Українці служили Канаді, як горожани, в її збройних силах у всіх трьох війнах.

Коли Канада виповіла війну по боці Альянтів проти Центральних Потуг, що включили Австро-Угорщину, Українці Канади знайшлися в дуже прикчому положенні. Величезна більшість з них походила з Галичини й Буковини, що були під короною Габсбурського цисаря Франц Йосифа. Перший греко-католицький єпископ в Канаді, Кир Никита Будка, перед вступом Канади в війну навіть неfortunно зробив заклик, щоб русини-українці масово вступали до австрійського війська в оборону батьківщини. Правда, він цей заклик скоро відкликав і зробив апель, щоб всецїло

піддержувати канадійські военні зусилля, але в пам'яті британців лишилося підозріння щодо лояльности цього народу.

Тому, що вони походили з ворожї країни, в часі Першої Світової війни українці були постійно переслідувані. Часто не допускали до армії, багато опинилося в таборах і деколи товпа нападає на їхні мітинги і концерти. Під кінець війни уряд вимагав, щоби українські часописи виходили рівночасно в англійськїм перекладі і навіть відібрав тимчасово право горожанства, що пізніше повернув. Коли українці тищилися упадком російського царату й повстання Української Держави в 1917-ому році, це тільки більше алярмувало канадійських властей, бо Росія була також союзником Канади.

Мимо переслідувань і підозрінь, українці, які поселили широкі смуги канадійських прерій-степів і різно причини-

лися до розбудови прибраної батьківщини, доказували відданість Канаді. Добровільно й громадно робили позички для Державної Оборони, жертвували багато на Червоний Хрест, охотно переходили до воєнних індустрій й вступали до канадської армії. Два батальйони українців з провінції Альберти боролися на фронті в Франції; зачисляють, що біля 10,000 служили в канадській армії і ніхто з них не був уродженцем Канади. А один з них, Пилип Коновал, здобув найвище відзначення за героїзм у Бритійській Імперії — Хрест Вікторії.

Українські ветерани Першої Світової Війни не організували окремо. Одиниці вступали до Канадійського Легіону, масової організації ветеранів. За почином Д-р Осипа Назарука, в 1920-их роках постали «Січі» Гетьманського Руху, які робили військові вправи в уніформах у всіх головних українських околицях Канади, але цей рух скоро провалився. Перша тривка організація українських комбатантів була Українська Стрілецька Громада, заснована 1928 року, що складалася з учасників українських військ з часів визвольних змагань; вони були новими імігрантами в Канаді. Постали й інші українські комбатантські товариства, але вони не включали ветеранів з канадійських армій.

З кількох молодечих організацій в Канаді, які всі робили з гімнастичними вправами здвиги, молоді українські націоналісти (МУН), що співпрацювали з Українською Стрілецькою Громадою, пляново плекали військовий дух... В 1938 році МУН створив Українську Летунську Школу в Ошаві, Онтаріо, яка вишколила 45 летунів і в наступному році набула другого літака. З вибухом Другої Світової Війни МУН подарував ці літаки канадійському урядові а багато його летунів стало офіцерами в Канадійській Повітряній Флотії.

Коли Канада включилася в Другу Світову війну в 1939 році, велика більшість її українського населення (около 300.000) вже була уродженцями цього краю. Для них Канада була батьківщиною. На заклик канадійського уряду, українська молодь і частина імігрантсько-комбатантів з України добровільно й масово вступали до канадійської армії, повітряної й морської флоти; перший раз дівчата служили в мілітарних фор-

маціях. Урядові чиники подавали, що більше як 35,000 українців були в арміях і давали признання, що пропорційно українці стояли найвище з усіх складових національних груп. До цього числа треба додати кілька тисяч, що служили в повітряній й морській флотах. Багато здобуло високі ранги й відзначення за героїзм. У цій війні, мимо цього, що українці ставилися ворожо до «союзника» СССР, ні канадійський уряд, ні канадійське населення загально не закидували їм нелюбовности, а навпаки, часто було чути похвали та признання.

У 1940-ому році постав Комітет Українців Канади, координуюче тіло, до якого ввійшли всі українські національні організації. КУК піклувався також і долею українських вояків у канадійських збройних силах. Коли ці вояки в 1943 році створили Союз Українських Вояків Канади в Манчестері в Британії, КУК дав повну піддержку, фінансував приміщення й кантину в Лондоні й постійно посилав пакунки для вигоди вояків. У цій організації плекався дух побратимства, любов до української культури й пошану до України й її змагання за волю. По війні, коли прийшла демобілізація, КУК чинно помагав у реабілітації українських ветеранів.

По повороті до Канади ці бувші вояки перетворили Союз Українських Вояків Канади на Союз Українських Ветеранів Канади, який був прийнятий в склад КУК на Третньому Конгресі в Торонто в 1946-ому році. Постало кільканадцять відділів у Канаді. СУВК кілька років видавав в англійській мові журнал «Опін'юн» і активно діє в рямцях КУК, де плекає співпрацю всіх українських комбатантських організацій, яких є около 10.

Досвід показував, щоб СУВК увійшов у Канадійський Легіон, що начисляє кількесот тисяч канадійських ветеранів. З ініціативи СУВК створилося кілька українських відділів Канадійського Легіону. Ці відділи існують у Вінніпегу, Торонті, Монтреалі, Гемілтоні, Ст. Катеріні, Віндзорі й Едмонтоні. Вони мають свої будинки. Наприклад, відділ у Вінніпегу має поверх 700 дійсних членів, які приміщуються в гарнім будинку з двома залами (одна на пиво) і бю-

рами, вартости 800,000 доларів — тепер далі добудовують.

Українські відділи Канадійського Легіону виконують широку працю. Щорічно вони беруть чинну участь у великих конвенціях Легіону, де плекають добре ім'я українців і прихильність до української справи. У всіх домівках гостять українських ветеранів з українських військ. Вони влаштовують великі бали в найкращих готелях, де сходяться канадійські провідники з українськими. Деякі відділи спонсорують кадетські компанії (сотні) повітряної флоти й армії, в яких українські хлопці

беруть вишкіл під командою українських старшин. Ці відділи беруть участь у різних державних і українських парадах, де прапори українські йдуть поруч канадійських. Їх члени є в парламентах і на високих державних позиціях.

Велика частина цих ветеранів роджених у Канаді є горда зі свого українського походження. Визнаючи КУК, як провід української спільноти в Канаді, можна сподіватися від них більших діл для добра Канади й також для добра й волі українського народу.

І. ВІЗНОВИЧ

Спогад вояка У. С. С.

(Продовження з ч. (12))

25 грудня прибуває підмога 5-му куріневі, а саме три сотні: Калуська (25-та), Борщівська (26-та) та Гуцульська (27-ма). Нашу соту приділяють до 25-ої сотні. Сотнею командують чотар Гринишин та хорунжий Бабій. 25-та сотня організована на селі Грушатичах. Як це часто буває, на нову зміну ворог негайно влаштовує наступ. Із польської сторони, від села Бобло, наступає піхота, а від сторони Нового Міста — кіннота. Даємо полякам добре «в шкуру», здалися майже без бою. Не мало допоміг в цьому ділі загін козаків під командою Бондаренка.

Але найважливішим був бій за Новомійську Посаду. Було це найсильніше звено в ланцюзі польського фронту й його ліквідація припала якраз в участі 5-му Куріневі. У генеральному наступі на Новомійську Посаду взяли участь усі сотні, а в додатку дві сотні із сіл Зратовичі та Чішки. Найважливішим, однак, те, що приділено також сотню різунів. Завдання було виконане успішно, але не без втрат. На полі бою впало 22 вояки (з моєї чоти 6 стрільців вбитих та двох ранених, а чотар Олексюк тяжко ранений). Укріплення знищено, школу спалено.

Нашим черговим завданням було знищити міст в Нижанковичах на залізничній лінії Перемишль — Нове Місто. Нам дано до помочі з 3-ої Бригади

трьох добре вишколених піонерів і разом з різунами ми вирушили. Над ранком міст та польський панцирний поїзд, що надіхав, вилетіли у «повітря». Згинув один із трьох піонерів. Вертаємо щасливо на місце постою в Грушатичах.

Слідують тяжкі бої з краще озброєною та численнішою армією ген. Галлера і починається відворот. Бойовий порядок задержаний. В бою за село Чаплі розбивають поляки 25-ту та 26-ту сотню, але відворот відбувається упорядкованим способом, хоча темпо приспішується. Бої проходять чимраз тяжче, наші хлопці чимраз більше змучені.

Доходимо врешті до села Мухавка, чортківського повіту. Тут формуються нові відділи призначені на те, щоб здержати наступ військ Галлера. Нас, досвідчених пробойовиків (не багато то й залишилося нас), приділяють до нових сотень і готовий курінь починає чортківську офензиву. Прикро нам було відступати перед військами Галлера, але тепер ганебно втікали галлерці перенесеними Української Армії. Раділи ми на думку, що ось-ось Галич буде в наших руках. Але наша радість та наші сподівання були передчасні. Годі ж було продовжувати нашу погоню за ворогом, коли не стало в «патронташах» ні одної кулі.

Велика частина У. Г. А. попала в польський полон. Трохи менше опини-

лося в руках румунів, але ці ж зараз були передані полякам. Мабуть найбільша група перейшла Збруч і злучилася з У. Н. А. Тоді то народилася з Усусуського лона ця славетна пісня:

Ой та зажурились Стрільці Січовії,
Як Збруч-річку проходили,

Змучений маршами та боями знайшовся і я за Збручем. Там стрів багатьох старих друзів — деякі з них це були товариші з часів рекрутського вишколу. Радість була велика, розказуванню про переживання не було кінця. Від свого друга-рекрута І. Дейнеки я довідався, що десятник Особа живий, та що він у Залізному Курені. Мені дуже хотілося побачити його.

Почалося організування нових полків, куренів, сотень із недобитків У. Г. А. нас, пробоївників, приділяють до Пробоївного Куреня. Нашим командантом сотник Старосольський. Вирушаємо на постій до Кам'янця Подільського, а звідтіль до Винниці. У Винниці дають нам добре відпочити перед вирушенням у похід — Зимовий Похід. Ще й треба доповнити вишкіл, бо перед нами великі завдання, велика мета — столиця України, золотoverхий Київ!

Дня 6-го грудня 1919 р. вирушили ми в дорогу під проводом ген. Омеляна Мавленка. Із численних міст та сіл, що через них ми переїшли, тільки кілька назв залишилось у пам'яті: Калинівка, Козятин, Васильків... Всі радіють думкою про Київ, а вже найбільше то галичани і, очевидно, я з ними. Радісний це був день для мене, коли одного погідного соняшного ранку наша частина вмащеровувала в Київ. Та радість ця довго не тривала — ледви три дні. Треба було йти на фронт боротися з другим ворогом України — большевиками. Оставили ми Київ, а в ньому Центральну Раду, й пішли...

Як відомо, і тут нам вело погано. Брак єдності в політичному проводі та між командирами загонів, що тоді існували та діяли на Україні (Тютюнник, Зелений, Григоріїв), віддзеркалювався фатально в наших неуспіхах. В додатку організаційна несправність докучала від самого початку революції аж до катастрофального заломання українського фронту. Григоріїв та Зелений перейшли на сторону большевиків.

Мимо цього всього У.Н.А. продовжувала бої, але вкінці не стало сил, прийшлося капітулювати. Навіть в обличчю лиха ми не могли з'єднатися в нашому національному інтересі й прийшлося згадати слова Тараса Шевченка: »Доборолась Україна до самого краю, гірше ляха свої діти її розпинають«.

Чи слід нашій історії затушовувати сумну дійсність оцих часів? Чи не було б краще отверто з'ясувати собі причини наших невдач та витягнути з цього висновки на майбутнє? Такі сумні рефлексії насуваються на думку щонайменше одному з учасників вищеписаних подій.

Тяжкі були дні відвороту й у загальному хаосі та під ворожим напором не багато залишилося в пам'яті такого, що можна б формувати образи на папері. Багато галичан попало в большевицький полон. Одну з найтяжчих переправ мали ми над Дністром (місцевості вже не пригадую), де панувало одне пекло. Стрілянина не вгавала, якщо взагалі можна було на хвилину задрімати, то треба було робити це з крісом в руках. В котрому місці переходив я Дністер, теж вже не пригадую.

Так закінчився Зимовий Похід. Боротьба за Україну була майже закінчена, а почалася пристрасна боротьба всередині українського народу. Повірили, що як не буде пана, то в Україні буде добре жити... Прийшлося капітулювати Українській Армії, бо допомоги нізвідки не можна було дістати. Багато братів наддніпрянців залишилося дома, а нам, галичанам, нікуди було діватись. Деякі перейшли на сторону большевиків, інші до поляків, ще інші до румунів. Багато померло на тиф. Решта подалася через Могилів, перейшла Дністер на Басарабію, а звідтіль до містечка Нут на Буковині. Там прилучилися ми до вояків, яких припровадив туди ген. Кравс. По кількох днях важкого маршу Карпатами, через гуцульські містечка та села, дісталися ми у Срібну Землю на Закарпатті. Там відпочили та зложили чехам зброю. Нам сказали, що в Чехословаччині вже є інтерновані наші війська, які дісталися туди ще в 1919 році. Нас заладовано у вагони та перевезено у табір інтернованих в Дойчгабелі, але показалося, що табір цей був у стадії ліквідації, а команда табору вже перенеслася до Юзефова. Вкінці ми

опинилися в Леберець разом з іншими інтернованими українцями.

Життя в таборі було досить веселе. Було багато старих знайомих. Оповіданням про пережите та споминам не було кінця. Нам залишили наші однострої та дозволили носити всі відзнаки, але не вільно було мати пальної брoї.

Нашим головним зайняттям була праця при військових об'єктах. Мене та ще 30 вояків під командою чотара Церковного та підх. Вербицького (згинув під Бродами) приділено до праці в містечку Міловиці. Там вже працював Залізний Курінь під сот. Неділком. Були там і старшини підпор. Виноградник, Мигovich, сот. Якемчук. Інша група була приділена до праці при військовому лісовому господарстві в Ліпнику.

Пригадую собі, що одного разу ми мали нагоду відвідати в Відні нашого співака Мишугу та силача Геркулеса Волосюка. Кілька разів виступав у Відні та Празі наш славний хор Кошиця.

Наша військова «еміграція» розвинула досить широку культурну діяльність. Мистецькі групи, а головню таборовий хор та оркестра часто виступали на

різних імпрезах у Празі та інших містах. Була також дружина копаного м'яча, яку провадив чотар Гукке.

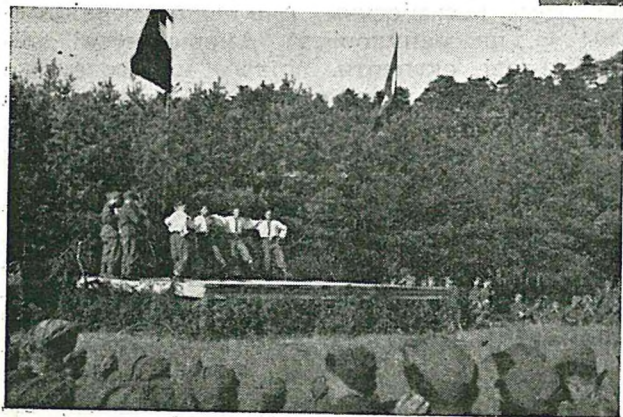
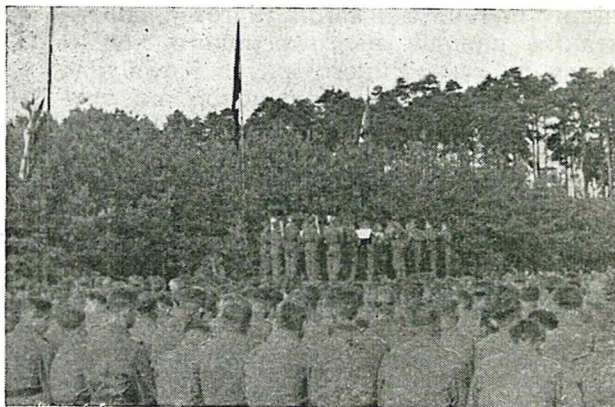
Відвідували нас наші високі старшини, включно з Коновальцем та Петлюрою. Всі вони потішали нас, що українська справа не пропала ще, та що це тільки початок боротьби за Україну і що цю боротьбу мусимо продовжувати та успішно закінчити.

Але не так воно сталося. В 1923 році нам заборонили носити військові однострої та казали роз'їздитися куди хто хоче. Україну поділено. Наддніпрянщина з Києвом припала Москві, Галичину зі Львовом взяла Польща, Буковина з Чернівцями попала Румунії, а Закарпаття — Чехам.

Наші старшини в більшості переїздили в Подебради та Прагу, де дехто з них записався на вищі студії. Я рішив вертати до домв. в Галичину. За посередництвом Українського Комітету одержав я візу і 1-го листопада 1925 року повернув у своє рідне село Небилів, калуського повіту.

Кінець.

Фрагменти з КОНЦЕРТІВ І. У.Д. УНА

Короткозора політика бельгійців

В момент, коли пишемо ці рядки, в колишній багатій бельгійській колонії в Африці, Конго, яка одержала повну самостійність 1 липня ц. р. панує повний хаос — центральний уряд в Леопольдвілі втратив контроль над положенням в країні, війська здійснювали заколот, а найбагатша провінція країни, Катанга, проголосила себе незалежною. В якому напрямку покотяться події в Конго покаже найближче майбутнє. Африка являється сьогодні континентом, на якому головною рушійною силою є націоналізм і стремління її різних народів до незалежності. В цьому важливому процесі одним з найважливіших питань є питання підготовленості деяких народів цього великого континенту до самостійного життя і особливо розмірів і глибин тих заходів, які зробили, або повинні зробити імперіяльні потуги заки вони дали підлеглим їм народам повну самостійність. Сама тільки самостійність без кадрів кваліфікованої інтелігенції і вміння кермувати державою не дає ще африканським народам щастя, добробуту і впорядкованого правління.

Приклад Конго показує, що мимо довгого панування в цій колонії і великої розбудови її господарських ресурсів, бельгійці зробили дуже мало для політичного виховання і освічення 13 мільйонів населення цієї країни. Ми бачимо, н. п., що в трьох найвищих категоріях службовців адміністрації Конго, було в час коли воно стало самостійним, 4600 європейців і тільки трьох африканців. У четвертій категорії нижчих урядовців було тільки 635 африканців на 5.159 європейців. Найгірше, однак, малася справа у збройних силах або т. зв. »форс публік«. У цій армії приблизно 1000 бельгійських офіцерів командувало 25 тисячами африканців.

Африканці мали 30 підхорунжих, один з яких проголосив себе недавно головнокомандуючим збройними силами і 50 кадетів, які перед кількома місяцями розпочали були офіцерський вишкіл. Конго отже стало самостійним, не маючи ні одного офіцера-африканця.

Для порівняння хочемо підкреслити, що справа ця виглядає багато відрадніше в колишніх британських колоніях. У Гані, н. п., де збройні сили складаються з трьох куренів піхоти і малих відділів панцирних авт і артилерії, велику більшість офіцерського складу творять самі африканці. Подібно маєтея теж справа в інших колишніх британських колоніях. Британська передбачливість і почуття відповідальності відіграли тут отже першорядну стабілізаційну роллю.

АМЕРИКАНСЬКА ОЦІНКА СОВЕТСЬКОЇ АРМІЇ

Найновіша, недавно опублікована головним штабом американської армії оцінка советської армії, являється цікавим документом, що дає нам вичерпні інформациі про сьогоденний стан суходільних військ СССР. Ця оцінка є така сама песимістична чи радше реалістична, як минувлопічна. Американські військові експерти вірають, що советська армія є велика, мобільна і високоякісна і що такою вона залишиться навіть після заповідженого зменшення советських збройних сил.

Вони кажуть, що советська армія є »найдіагностичнішою і найбільше мобільною в світі«, і що її стратегічне мислення є побудоване на »суходільних закладах», перш за все тому, що СССР являється суходільною потугою, незалежною від морських шляхів постачання. Американці далі припускають, що

СССР має під зброєю 175 регулярних дивізій і, що у випадку потреби, він може легко змобілізувати триста дивізій. Скорочення збройних сил зменшить правдоподібно число регулярних дивізій до 125, хоч це ні в чому не зменшить їхньої ударної сили. Вже сьогодні советська армія одержує нові танки, нові опанцирені вози на гусеницях для транспорту піхоти і нову нуклеарну зброю тактичного призначення. Головною слабкістю советської армії, є на думку американців, її неспроможність плекати ініціативу і гнучкість і її доктринальна штивність, яка спричинює концентрацію великих сил і вогню у місцях де вони є часто зовсім непотрібні.

Американці твердять, що советська армія перейшла недавно глибшу тактичну реорганізацію, яка кладе великий натиск на скріплення ролі танкових військ і широкозакроену розбудову змоторизованої піхоти. Під сучасну пору советська армія саме одержує три типи нових танків, які важать 15 і пів тонн, 50 тон і 48 тонн. Перший танк знайде масове застосування у цілій армії. Він має легке шасі і тонке опонцирення, але є спроможний форсувати ріки і є озброєний нуклеарними ракетами малого калібру і гарматою калібру 70 мм. Другий танк має назву «Т-54» і є озброєний гарматою калібру 100 мм. Важкий танк «Т-10», який приходить на зміну старого танка типу «Сталін-3» має 122 мм. гармату, багато сильніший двигун, ніж його попередник, і на 150 миль більший радіус дії.

Щодо бойових ракет тактичного призначення, то американці твердять, що вони є великої ефективності. Вони дають їм слідувачі назви: «Р-1» досяжність 15 миль, «Р-2» досяжність 30 миль і некермоване балістичне стрільно «кад», якого досяжність виносить 100 миль. Всі ці ракети мають свої викидальні плятформи на возах з гусеницями і являються тимчасовим зовсім незалежними від добрих доріг.

ШВАЙЦАРІЯ — НОВА СТРАТЕГІЯ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Вже в 1513 році, приглядаючись до швайцарської системи військової міліції, Макіавелі заявив: «швайцарці є сильно

озброєні, але відносно свободні». Понад 250 років пізніше найвизначніший вояк американської революційної війни, Вашингтон, виявив ще більше захоплення швайцарською військовою системою, кажучи: «свобода і незалежність Швайцарії, що оточена могутніми і заздрісними сусідами, були бережені на протязі століть сильною і добре організованою міліцією». Сьогодні також швайцарські збройні сили є побудовані на основі постійної готовости цілого суспільства, а військова служба є для швайцарців не якоюсь неприємною панщиною, а громадським обов'язком вільних громадян. Швайцарія є одинокою країною в світі, в якій самодисципліна населення і його пошана до законів своєї країни досягнула такого рівня, що всі члени міліції держать свою різноманітну зброю і амуніцію до неї у себе вдома.

Сьогодні, мимо цього, що швайцарські збройні сили є далі побудовані на системі міліції, що не служить в казармах, але відбуває постійні періодичні вправи і маневри, то новий армійський закон представлений парламентові в половині липня ц. р. вводить нові радикальні зміни у дотеперішніх концепціях і заложеннях швайцарської оборонної стратегії. Новий підхід до стратегії цілковито відкидає стару концепцію т. зв. «альпейської твердині». з політичних і мілітарних причин. Швайцарія не лежить вже сьогодні на перехрестях ворогуючих зі собою потуг. Її сусіди, які боролися проти себе в двох останніх світових війнах є сьогодні союзниками в НАТО і партнерами в європейському спільному ринку. Далі, вони не мають жадних агресивних намірів по відношенню до Швайцарії. Виглядає, отже, дуже неправдоподібним, щоб Швайцарія могла стати ціллю якоїсь відокремленої агресії. Є однаке багато більше правдоподібним, що вона може бути втягнена в світову війну, в якій ворог країни, яка напала на Швайцарію, стане автоматично її союзником.

В мілітарному розумінні новий підхід означає перебудову збройних сил на високомобільні танкові і змоторизовані формації, великої ударної сили, зложені з наймолодших річників, спроможних боротися всюди, а не тільки в

середині «альпейської твердині, і узброєні виключно автоматичною зброєю. Всі чоловіки між 20 і 32 роком життя творитимуть головну бойову армію, а всі річники до 50-го року життя входитимуть в склад т. зв. прикордонних бригад і територіальної резерви. Далі доктринальні заложення і сама тактика швейцарської армії не будуть побудовані тільки на принципах дефензивного характеру. Як висловився недавно в «Ное Цурхер Цайтунг» один швейцарський корпусний командир, переорганізована швейцарська міліція складатиметься з бойових формацій, які будуть не тільки спроможні відкинути назад ворога, якому вдасться прорватися, або який скинув парашутистів, але також завдати йому «таких паралізуючих ударів, таких важких втрат і розхитати його мораль і духа до такого ступеня, що він був би примушений залишити свої агресивні наміри».

Як бачимо, то навіть в добу ядерної зброї Швейцарія залишилася надалі малою країною з великими сміливістю і рішучістю.

ІНЦИДЕНТ З «Ю-2» — ПРОПАГАНДА І ФАКТИ

Немає сьогодні найменшого сумніву, що політика СРСР зробила кольосальний політичний і психологічний капітал на славнозвісному випадку з американським літаком «Ю-2», зістріленим протилетунською обороною СРСР 1 травня ц. р. в околицях Свердловська. З другого, однак, боку випадок з цим літаком відкрив серйозні прогалини і недотягнення в системі советської протилетунської оборони. Численні фахівці питають себе, чому цей літак пролетів аж 1,400 миль над територією СРСР заки вдалося його зістрілити? Чому це не сталося зараз на кордоні? Наскільки є правди в американських твердженнях, що полети американських літаків над територією СРСР відбуваються від років і що протилетунська оборона СРСР не була в стані їм перешкодити? Сам Хрущов заявив, н. п., недавно, що в 1956 р. один американський літак був аж над Києвом, але його не вдалося зістрілити. Подібний випадок трапився також 9 квітня ц. р.

Крім цього, ми знаємо сьогодні про польоти багатьох інших американських літаків, які відкрито, але не знищено. Це дозволяло нам припускати, що СРСР не мав засобів збивати літаки, що літали дуже високо. Далі, вдалося також устійнити, що по причині величезної довжини кордонів, СРСР не був спроможний зорганізувати ефективну протилетунську оборону вздовж усіх своїх кордонів. Він сконцентрував свої зусилля перш за все на великих містах і важливих індустріальних і мілітарних центрах, які мають сьогодні сильну протилетунську оборону. Американці, однак, твердять, що їм вдалося сфотографувати навіть ті сильно боронені центри.

Але повернімося до випадку з «Ю-2». Коли йдеться про «Ю-2», то маємо тут до діла з літаком спеціально сконструйованим для польотів на великій висоті. Цей літак має спеціальні двигуни, що вживають спеціальний рід пального матеріалу. Цей палильний матеріал має, однак, сильну тенденцію до «вигасання» в дуже рідкому повітрі на великій висоті. Далі, на висоті 70,000 до 80,000 футів є дуже важко «запалити» назад погаслий двигун якраз тому, що повітря на цій висоті є дуже рідке. Пилот, отже, літака, якого реактивний двигун погас, мусить необхідно обнизитися до висоти на якій повітря є багатше в кисень і щойно тоді пробувати запалити погаслий двигун. Всі факти показують, що це якраз і була ця причина, що примусила поручника Поверса, пілота «Ю-2», обнизитися. Устійнено, н. п., що Поверс почав обнизуватися ще на довго до його фактичного зістрілення. З радієвих, н. п., конверсацій між радарними фахівцями советської протилетунської оборони, зловлених на стрічку американськими моніторами, видно, що «Ю-2» почав обнизуватися приблизно на годину перед його знищенням. Це є дуже важливий факт, бо він показує понад усякий сумнів, що советська заява про зістрілення «Ю-2» на його нормальній операційній висоті не відповідає правді. З другого знов боку нам відомі сьогодні, що американці знали про справжню долю «Ю-2» вже 2 травня, але мовчали сподіючись, що совети промовчать з

престижних мотивів такий неприємний для них факт, як проникнення ворожого літака на 1,400 миль вглиб советської території. Як знаємо, совети цього не зробили. Це і пояснює нам чому в американських заявах було спочатку стільки неточностей і суперечностей. Далі, самі великі рештки розбитого літака показують, що він напевно не був поцілений ракетою, яка цілком певно рознесла б його дощенту, не залишаючи польотів найменшої можливості врятуватися.

Що, отже, властиво сталося з «Ю-2» які висновки можна зробити з цілого випадку? Обережна аналіза усіх фактів дозволяє нам зробити наступні ствердження:

(а) «Ю-2» був пошкоджений відламком ракети або мисливцем на висоті не вище 60,000 футів.

(б) стверджено понад усякий сумнів, що советська радарна система є сьогодні набагато ефективніша ніж два роки тому, що не означає, що вона є перфектна. Вона є перш за все прецизніша у встановлюванні висоти, на якій знаходиться даний літак.

(в) советські мисливці, особливо МІГ-19, літають сьогодні вище, ніж їх попередники 3-перед двох років.

(г) вдосконалення советських протилетунських ракет поступило значно вперед. Не є виключне, що «Ю-2» мав якраз нещастя обнизитися над батареями цих ракет.

(г) Є дуже правдоподібне, або навіть правдиве, що советська протилетунська оборонна система не є ще ефективна в поборюванні літаків, що літають на висоті вище 70,000 футів, але є за те зовсім ефективна на висоті 55,000 до 60,000 футів, цебто на висоті, на якій літають американські бомбардувальники «Б-52»,

(д) Це ще не означає, що ці літаки, які, до речі, несуть нуклеарні бомби американської стратегічної команди, є сьогодні зайві. Це тільки означає, що вони не є вже такі грізні як перед тим. Вони є далі споряджені бомбами, які можна скидати далеко від цілі і мають електронічне заглушувальне приладдя, яке заглушує і хаотизує ворожий радар. Далі, число цих бомбардувальників є таке велике, що є сумнівним, чи вдалося б їх усіх знищити.

(е) на зміну бомбардувальникам приходять в США далекобійні ракети — «Атлас», «Поляріс» і «Тгор».

Зеко.

С м і х о в и н к и

Три різні погляди.

Директор броварні, Гінесович, читаючи «Українську Думку», думає: «Чудово. За півроку в нашому Ольдгамі (одинокі місто в Англії, де кожна українська партія має власну корчму) випито шістьдесят тисяч пляшок пива. От досягнення! От добрий рік!

Голова однієї з громадських організацій, Субівський, переглянувши «Думку» вигукнув:

— Ганьба! Сид! ЖАх! Щоб в такому Ольдгамі випили стільки пива?! Скандал, замість зайнятися громадською роботою, народ в корчмі висиджується!» (Гнів п. голови був такий справедливий, що йому вдалося його втихомирити аж після шостої пляшки пива.)

Кельнер клубу «Патріот» Ундаренко, прочитавши ж цю вістку, сказав до

двох громадян, що сиділи, біля столика: «Ну й народ, півгодини сидять при одній пляшці пива. Тільки місце займають.»

Селепко і промоція.

Сотник: Ти Іване, наколи б ти так перестав пити то я тебе змісця десятником зробивби!

Селепко: Ге, ге, пане сотнику, що мені десятником бути — як собі добре вип'ю то чуюся як сам генерал.

Щирий

Селепко прийшов до лікаря і каже: — Дякую вам, пане докторе, сердечно вам дякую. Я дуже багато скористав з ваших послуг.

— Але ж я вас ніколи в житті не бачив. Ви ніколи не були моїм пацієнтом.

— Так, але мій дядько був вашим пацієнтом, а я став його спадкоємцем.

КІТ І ПОЛІТРУК

Політичний комісар Мітька Разкольников, переконавшись, що він ніде ані не задраний, кляв півголосом на чому світ стоїть. Він проклинав обставини, через які йому довелося опинитися аж на Словиччині. Приголомшений розривом важкого стрільна, він пролежав на животі аж до вечора. Тепер падав дощ і в рові, де він лежав, зібралось багато брудної води. Вона стікала з недалекого кладовища і нестерпно смерділа.

Коли Разкольников відважився врешті вивізти з рову, хмари розвіялися і на небо з поза дерев піднісся місяць. В бою невеличку оселю — Щавніцу, комуністичних партизанів розгромлено. Безладна крісова стрілянина віддаювалася вглиб долин.

Він безперервно повз на животі, розглядаючись обережно. Ця акція дещо його розігріла і він, піднявшись на невеличкий горбок — зупинився, щоб на хвилину відпочити й оглянутись на Щавніцу. Там кілька хат горіло. В спокійному, чистому по дощі повітрі, доносилися до нього звуки голосів українською мовою.

Разкольников зауважив тепер, що у поспіху він усе залишив у рові. Та вертатися назад під село він не мав відваги. Одиною його зброєю була автоматична пістоля. Він вирішив, що хай діється, що хоче — одну кулю він триматиме для себе.

Страху він тепер відчував такого, як це було підчас бою. Але був певний, того, що сталося б з ним, коли б був зловлений.

Він думав: щоби тільки я знайшов якесь безпечне місце, криївку, де можна б було переховатися якийсь час; скоро надійде Червона Армія, або рейдуючі партизани і все буде добре. І тоді він натрапив на будинок, що був колись власністю чеського багача, Богуміри Штерака.

Сама будівля була тепер сильно знищена. Коли прийшли тут партизани, вони помордували самого Штерака і його родину; в домі осіла головна партизанська команда. Частини 1. У. Д. УНА здобули будинок і на даху встановили скорострільне гніздо. Важкі стрільна розірвали одну стіну а також і

дах. І хоч зі замкненими дверима, напів-зруйнована будівля дивилася повибиваними вікнами в ніч.

Обережно підкрадаючись, Разкольников проліз через вивалену стіну в нутро будинку. Тут купою лежали якісь книжки і розбиті меблі. Одиною людською істотою був убитий вояк з відзнаками Української Дивізії. Він лежав на самій середині кімнати. Його очі гляділи десь в гору, в нутро свого мозку, що вже більше не функціонував. На одній зі стін висіло велике, але розбите зеркало. На долівці під ним лежало кілька порожніх бляшанок консерв.

Разкольников пішов на гору. Його хід по деревляних сходах витворював голосні звуки, та мертва тишина в цілому будинку переконала його, що крім нього жадної іншої живої людини тут не було. І він навіть був радий цим звукам і їх відгомонам. Вони додавали йому відваги і самопевності. Та нагло рух якоїсь тіні у горі над сходами зморозив йому кров.

Разкольников вихопив пістолію і зазмер очікуючи; та скоро виявилось, що тінь була тільки тінню kota. Він присів насторожуючись, тільки очі в нього світилися жовтаво-місячним блеском. Видавалося, що він дивився, неначе хотів пізнати, чи це можливо не був хтось, кого він знав. Та через хвилину він відступив назад крок або два, а тоді відвернувся і втік. На момент він ще оглянувся, немов не довіряючи собі самому а тоді десь щез, як з'ява.

Разкольников залишився знову сам зі собою, слухаючи голосного бовтання серця, що билось в ньому молотом. Ще хвилину він стояв так, як заморожений, в напнятій поготівлі, з пістолею в руці, яка вкінці опала безладно до долу. Він голосно заматюкав щоби опанувати самопевність знову і звівся на самий дах.

Дверцята були отворені і звисали тільки на одній завісі. Над самим отвором дах був цілком зірваний і було видно зорі на випогодженому, освіченому місяцем небі. На даху експльодувало важке стрільно і дах держався тільки на кількох кроквах, з яких тільки одна не була переломана. Один його бік звисав над розбитою стіною. На

шлях до села і околицю виходило вікно. Ні одної шибки в ньому не було, бо ціла рама була вирвана. Це було становище пекольного еС-еМ-Ге, з якого обстрілювано втікаючих сюди зі села партизанів, що були заатаковані з противної сторони. Навколо лежали зужиті скорострільні ленти і тисячі порожніх гільз.

Оглянувши все Разкольников зійшов на низ. Тут були легко відкриті двері до іншої кімнати. З пістолем на поготивлі він копнув їх чоботом.

Кімната була одинокою в доброму стані в цілому будинку. Крізь вікно освічував її місяць.

Під стіною був невеликий столик, на якому стояла невелика статуя коня. Біля неї сидів великий чорний кіт. Він впливав свої блискучі очі просто в обличчя Разкольника.

Разкольников аж затрясся з досади. Він не сподівався побачити так скоро прокляту бестію знову. Він же ж був причиною його недавнього перестрашення. Викрививши потворно лице він засичав крізь зуби.

Та кіт, хоч і ворохнув ухами, але не рушився з місця. Разкольников зробив нагло крок вперед і сильно тупнув чоботом в долівку. Кіт на хвилину присів, але зараз же звівся високо, вигнувшись як дуга і нашорошивши шерсть. Його долішня щока опала наділ, показуючи рожевої краски язик між білими зубами. Він грізно засичав.

— «Ах, ти мерзавець!» — зверещав тоді Разкольников. Зі скаженою злістю він прискочив до стола і замахнувся кулаком. В останньому моменті кіт зірвався і щез, а Разкольников з усієї сили гепнув в стіл. Бронзовий кінь захитався, але залишився на місці у своїй вічній позі. Цілий дім сколихнувся від гуком крику і удару Разкольника і завмер. Та тепер — одинокою живою істотою і безспірним власником кімнати з бронзовим конем — залишився заздрісний Разкольников.

* * *

Минуло два дні. Ніхто навіть не показувався в поблизу будинку. З невеликими перервами стрілянина тривала безнастанно, але її звуки доходили десь дуже здалеку.

Урядившись вигідно, Разкольников замешкав в кімнаті з бронзовим конем.

Днями вилізав на дах і обсервував околицю. Ночами шукав по домі за поживою, якої майже ніде вже не було.

Часто він зустрічався з котом. Кіт відскакував від нього за ріг будинку або в куці тернини на городі і обсервував Разкольника з віддалі. Часом дивився на нього мертвим поглядом з даху.

* * *

Лють і ненависть Разкольника до кота зростала з кожним днем. Мабуть, що й німе сотворіння відчуло це. Та мимо цього кіт вперто держався будинку, який він уважав своєю і криївкою і схоронищем.

Певної ночі, на кілька годин перед ранком почав знову падати дощ. Разкольников вибрався на полювання в поблиський ліс. Виправа виявилася вдаюю. На одну з чудернацько змайстрованих Разкольниковом пасток, які він понакладав то тут, то там попереднього вечора, зловився заяць. Не було потреби зжувати дорогоцінних набоїв. Заяць закричав дико, коли Разкольников, схопивши його за ноги, убив його ударом головою в стовбур дерева.

На саму думку про майбутню чудову поживу, яку він приготує собі зі заячого м'яса, Разкольников посміхнувся. Та вийшовши обережно на край ліса він побачив в селі світла і почув рух і гамір. Виглядало, що селом переїздив якийсь військовий конвой. Куди вони прямували, важко було вгадати. Тільки один раз хтось біг дорогою в напрямі на ліс, важко віддихаючи і десь щез. Та до його будинку не наближалося ніщо.

Мимо всього гамір зростав навколо. Разкольников рішив подвоїти увагу і чуйність. Він повз в напрямі до будинку, хоч не думав заходити до середини. Найкраще (думав він собі) заховатися в куцах тернини в городі й перечекати в їх укритті, що діятиметься даліше.

Припнявши міцно заяця до себе, він повз на всіх чотирох в куці. Тут, віддихнувшись, підсунувся на животі до краю, щоб мати добрий вид на будинок.

Та на вид, що він його тепер побачив всього якого метра віддалі від себе — він затрясся, як у пропасниці. Вирячившись, великі жовтаво-блискучі очі люто дивилися на нього. Дивилися також і очі трупа.

Не маючи під рукою відповідного знаряддя, Разкольніков не закопав дивізійника як слід. Він заволик його під самі кущі, де був невеликий видолинок і там його притряс землею, набираючи землі пригорщами то тут, то там. Та цілонічний дощ змив тепер цю землю так, що обличчя мертвого дивізійника було майже відкрито... Коло нього сидів кіт і глядів на Разкольнікова з відкритою ненавистю.

Забувши за обережність Разкольніков плюнув в сторону кота: »Ах, ти сатано! Вбю!«

У відповідь — кіт засичав.

Разкольніков зробив наглий рух рукою. Та кіт саме в час відскочив а тоді ударив лапою. Тепер на верху руки Разкольнікова залишилися два криваві сліди.

Завивши з болю, Разкольніков підняв мокрої землі і кинув. Кіт побіг в дім. Витягнувши пістолу, Разкольніков, проклинаючи голосно подався за ним. В темр'яві будинку він зачепився за щось і упав. Перед ним блестіли великі, мов ліхтарі автомашини, котячі очі. Він стрілив раз, другий, третій. Цілий дім аж затрясся від гуку. В момент останнього вистрілу при відблеску огню з пістолі, йому вдалося, що він побачив мигнення силуети кота в зеркалі. Знову залунав постріл. Розбите шкло розлетілося в усі сторони.

Та по відблеску вогню з пістолі, темрява здавалася ще чорнішою. Напруживши слух, Разкольніков почув щось, ніби шкрабання пазурів по двер'ях. Та йому тільки так видавалося. В ухах лящав ще гук пострілів. Це тільки діяла в нього уява, викликана розлюченою ненавистю.

Він кинувся нагло цілою вагою тіла. А кіт тільки вижидав такого моменту. Немов скажений, впившись зубами за щок Разкольнікова він бив його по обличчі лапою раз-по-раз, та так скоро мов блискавиця. Разкольніков зверещав дико і немов одурілий бив кулаками в підлогу і по стінах. По обличчі і в роті стікала йому кров. Проклинаючи, він почав шукати за пістолею, яка випала йому з рук.

Почало світати і Разкольніков на решті пістолу знайшов. В хвилині, коли мав підноситися почув підозрілий рух. Цим разом він був готовий.

Коли кіт скочив, Разкольніков ударом здержав його в повітрі й одним і тим самим рухом кинув ним сильно до дверей. Гепнувши собою кіт мимо цього піднявся і ридючи таким голосом мов дитина — поскакав сходами на дах. Разкольніков за ним. Та тут — за котом пропав слід.

Дощ вже не падав. Хоч небо було вкрите хмарами, ставало ясніше з кожною хвилиною. Та Разкольніков не звертав на ніщо уваги. Застигши на місці, він напружував і зір і слух. Мозок його палило тільки одно бажання: вбити бестію!

Нагло йому вдалося, що якась тінь мигнула біля дверей в низу сходів. Він стрілив.

Трох вояків, що саме пролізли в дім вирваною стіною відкрили крісовий і автоматичний вогонь майже одночасно. Не можна було бачити цілі. Через вирваний дах, на тлі захмареного неба, чорніла силуета Разкольнікова. Він легко хитнувся в бік, на хвилину оперся о крокву. Та ось: він скорчився, а далі звалився і почав котитися вниз сходами, доки не гупнув глухо о долівку...

* * *

Коли вояки закінчили оглядати дім, один з них сказав: »Хтось мусів поховати Рибчука. Ми ж лишили були його в цій кімнаті п'ять днів тому. Можливо, що його поховав цей большевик. Виглядає, що він скривався тут сам-насам з цим зличавілим котом.«

— »Та ж це той самий кіт, що Рибчук його доглядав, годував і ділився з останнім« — відповів другий. А по надумі додав: »Коти — дурні, то не пес, що прив'яжеться до одного пана. Бач — жив собі з большевиком.«

Третій вояк не відзивався. Він витяг ножа, відкрив ним якусь консерву й переступивши через трупа, сів собі вигідно на сходах. Він їв і розглядався посміхаючись, жажливо роздряпане обличчя Разкольнікова.

А в кімнаті з бронзовим конем сидів на столику великий чорний кіт. Він ждав на свого пана Рибчука. Пан — прийде. Цей чоловік, що присипав був пана землею в городі, вже нікому не буде робити кривди.

Кіт сидів і ждав. Терпеливо ждав. Ждав на пана, що лежав в городі.

ВЕЛИКА КОШТОВНІСТЬ ВІДСТАЛОСТІ

Франк Овен: **ВЗЯТТЯ СІНГАПУРУ**, Лондон 1960, Видавництво Майкел Джозеф, стор. 216.
 Frank Owen: **THE FALL OF SINGAPORE**, London, 1960, Michael Joseph, pp. 216.
 Пауль Карель: **ПУСТИННІ ЛИСИ**, Лондон 1960, В-во Мекдональд, стор. 370.
 Paul Carell: **THE FOXES OF THE DESERT**, Macdonald, pp. 370.

Остання світова війна була війною, в якій уведено на велику скалю цілий ряд нових засобів і методів воювання, опертих на широкому використанні нової зброї і нового спорядження. І хоч головні принципи ведення війни залишаються цілими століттями незмінними, то методи воювання підлягають беззастанним змінам. Не всі однак вміють впроваджувати нову зброю і відмінні методи воювання вміло і своєчасно. Старинні греки напр., недоцінювали кінноту як ефективну, самостійну зброю. Їм невідомі були стремени, солідне сідло, або кінська підкова. Одинокий Олександр Македонський вживав кінноту для великих проривальних ударів і невблаганного переслідування розбитого ворога, часто на віддаль 50 миль.

В модерних знов часах, мимо цього, що танк був винаходом британців, він став головною зброєю німців і японців проти тих же британців. Танк був плодом блискучого ума підполковника Е. Д. Свінтонна ще в 1914, а хресними батьками його були Черчіль і Лойд Джордж. Його використано вже в 1916 році на західному фронті, але невміло і не як самостійну зброю. Коли в 1928 році Черчіль, що був тоді канцлером скарбниці (міністром фінансів), домагався механізації британської кінноти, йому поставлено рішучий спротив. З двадцятьох полків кінноти змеханізовано тоді тільки два, а танкові сили обмежено до чотирьох батальйонів. З тодішніх документів видно, напр., що в армійському бюджеті на 1929 рік призначено на корм для коней суму 607,000 фунтів, а на бензин суму 72,000 англійських фунтів. З хвилиною, коли вибухла друга світова війна в 1939 році, Великобританія мала тільки дві танкові дивізії і одну танкову бригаду, при чому одна з цих дивізій була в Єгипті, тоді коли німці, які розпочали розбудову своїх танкових сил значно пізніше, вступили у війну з шістьма танковими дивізіями.

Не краще воно було з тактичною і стратегічною оцінкою танка, як нової зброї. В цьому відношенні найбільшим парадоксом є факт майже цілковитого зігнорування блискучих концепцій про самостійність танкової зброї ген. Фуллера і сот. Лідель-Гарта у Великобританії і цілковите незрозуміння для подібних ідей поширюваних вперто ген. Де Голем у Франції. Тільки одинокі німці і вже в меншій мірі японці і совети вивчали з великою пильністю і застосували з подивугідним успіхом всі їхні концепції у війні проти їх власних країн, особливо у випадку німців і японців. Вже по війні творець німецької танкової потуги, ген. Гудеріан заявив, що: «Лідель Гарт був моїм першим учителем танкової тактики і стратегії».

НАЙЧОРНІШИЙ ДЕНЬ В ІСТОРІЇ БРИТАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

День 15 лютого 1942 року увійшов в історію британської імперії як т. зван. «чорна неділя». Цього дня 80 тисяч британських і коммонвелтських військ піддалися у «неприступній» фортеці Сінгапур 35 тисячам японців. Цього дня назавжди погасла зірка британської потужності на Далекому Сході, а сама подія прийшла як глибокий шок для всіх — для західного світу неприємний, а для японців величній. З історичної точки бачення сінгапурська катастрофа являється одною з трьох великих невдач європейської зброї в Азії у 20 столітті, побіч поразки Росії японцями у манджурській війні і французького провалу в Індокитаю. Де шукати причин цієї катастрофи?

Книжка полковника Овена це перш за все компетентна і ясна історія двох кошмарних місяців від інвазії маляйського півострова японцями 8 грудня 1941 року до упадку Сінгапуру 15 лютого 1942 року. Для британців ця кампанія це болочий ланцюг беззастанних ударів, відступів і програних, що привели японців до воріт Індії і Австралії. На думку автора причин так великої катастрофи британської зброї було багато. Він уважає, що британські військові чинники неправильно оцінили розміри, силу і напрям японського наступу на «великий бастион Великобританії». Японці не вдарили на Сінгапур від моря, а заатакували його від заду, продершись джунглями вздовж цілого маляйського півострова. Британські війська були лютано і слабо вишколені і мали перестаріле спорядження (одна австралійська формація складалася з вояків, які ніколи не стріляли з крисів», — каже автор). В Сінгапурі було дуже мало модерних літаків і він мав дуже погану протилетунську оборону. Взагалі, аналіза автора кидає дуже вимовне світло на основний факт, а саме на небезпечну непередготовленість Великобританії до великої війни.

Далі, ми бачимо, що сам Черчіль постійно недоцінював японську безпеку, а британське високе командування на Далекому Сході у своїй наївній вірі в непереможність білої раси легковажило легководно свого грізного противника. Довкола самої сінгапурської фортеці типічна британська острівна ментальність створила своєрідний міт. В Сінгапурі панувало переконання, що кількисот метрів води, що відділювали твердиню від півострова, можуть її охоронити від інвазії. В цьому місці не побудовано навіть відповідних укріплень. Мілітарна бюрократія займалася всім, тільки не підготовкою півострова до оборони. Полк. Овен стверджує, що співпраця між сухопутними, морськими і летунськими силами була погано налагоджена. Ще гірше натомість виглядала співпраця між ними всіма і мілітарною розвідкою, якої цінні інформації ніхто не брав під увагу. В один час вислано, напр., проти японського інвазійного конвою «Прінс оф Вейлс» і «Репальс», одні з наймогутніших британських лінійних кораблів, але без жадної оборони. Японці затопили їх бомбами з літаків, які британські «експерти» оцінили як літаки підрядної вартости.

Японці завдячували свою перемсгу передусім уведеною новою тактикою і новою зброєю. Мілітарні бюрократи в Сінгапурі не вірили, напр., що японці будуть спроможні вжити на велику скалю танки в джунглях. Британці навіть не пробували експериментувати з їхніми танками в джунглях. Заскочення було отже майже комплетне. Крім цього, японські війська мали першорядний вишкіл і досвід у веденні боїв в джунглях. Далі, японці застосовували на велику скалю тактику оточувальних маневрів і інфільтрації поза нормальну бойову лінію. Такі методи воювання були очевидно цілковито незрозумілими для лицарського, але погано вишколеного і трохи старомодного британського вояка.

В книжці полк. Овена є може забагато гніву і гострого критицизму тих, що відповідають за сінгапурську катастрофу, а замало безпристрасного намагання знайти та пояснити правду. Але книжка є на високому рівні і варта уважного прочитання. Вже сам факт появи такої книжки показує, як високо ціниться між британцями самокритицизм і мілітарний та політичний реалізм.

МАЙСТРИ МОБІЛЬНОЇ ВІЙНИ

Для всіх тих, кого цікавлять блискавичні пустинні кампанії у Північній Африці в роках 1940-43, книжка Пауля Кареля є вартісним і цікавим доповненням до цього всього, що вони вже знають про цей сектор останньої війни з англійських джерел. Автор книжки, під час війни офіцер німецької розвідки в Африці, а тепер журналіст, який сховався за псевдо Пауль Карель, дає нам майже вичерпний образ пустинної війни так, як вона виглядала по німецькому боці. Від тепер, отже, маємо можливість бачити цю війну з двох боків.

Що є в цій пустинній війні такого, що цікавитиме дослідників модерної тактики і стратегії? В 1940-41 роках ми бачимо в Північній Африці блискучі перемоги британців над чисельно сильнішими італійцями, але в кампаніях 1941-42 ми бачимо зовсім щось іншого: не більше блискучі перемоги німців над чисельно сильнішими військами британської імперії. В 1943 році знов ми є свідками

майстерного відвороту німців під натиском переважаючих сил і при наявності летунської переваги британців 1000 до 1. Як це було можливим, що німцям вдалося перемінити один з їхніх другорядних фронтів на головний суходільний фронт цілої британської імперії і воювати на цьому фронті два і пів року?

Головний секрет успіхів відносно невеликих німецьких сил лежав у максимальному використанню ними танка як самостійної зброї, що об'єднує в собі велику мобільність з великою силою вогню і створенні нової тактики мобільної війни. В цьому відношенні, крім їхньої власної проворности, найбільшими союзниками німців були британська мілітарна і технологічна відсталість. Британці використовуючи танки, як допоміжну зброю, розбиту і розділену на частини, давали спочатку першорядну нагоду Роммелеві їх нищити. Далі, британці аж до часу незадовго до закінчення війни, не мали ефективних протитанкових гармат. Німці мали зате першорядні протилетунські гармати калібру 88 мм., які використовували з великим успіхом проти танків. Роммель навіть розвинув особливо тактику замановання британських танків на позиції густо обставлені «вісімдесятьвісімками». Він нищив, отже, ворожі танки протитанковими гарматами, вживаючи своїх танків для оточувальних маневрів або глибоких випадів у «безборонне» запілля ворога. Пізніші успіхи британців над ослабленим Роммелем треба завдячувати не тільки їхній великій чисельній і матеріальній перевазі, але також швидкому виявленні і перебранні німецької тактики.

Найбільшою, здається, слабкістю книжки Кареля є безперечно його типічно німецький нахил до надмірної деталізації опису, що утруднює читачеві орієнтацію у головних лініях і заложеннях великих танкових боїв. З другого, однак, боку описані подробиці допомагають йому відтворити атмосферу і всі нюанси пустинної війни. Важко також є погодитися з його твердженням, що головню через «зраду» італійців, британці мали майже все точні інформації про німецькі наміри і плани. Це, однак, не відповідає правді. Книжка Кареля є багато ілюстрована і це робить її очевидно ще більше цікавою.

К. Зеленко

СВЯТО БРОДІВ В ОЛДГАМІ

Для 24 липня 1960 року заходами Відділу ОБВУ в Олдгамі влаштовано Свято Бродів, щоб відзначити 16-ту річницю бою Першої Уко. Дивізії УНАрмії під Бродами.

Залю українського громадського дому наповнилась активною олдамською громадою, щоб спільно вшанувати геройську смерть обох боків свого народу, які не жаліли молодого життя за «Рідний край, за нарід свій».

Акалемію почав о. д-р Дзюба панакхидою за поляглих, та виголосив коротку доповідь про геройську смерть синів українського народу на підбродських ланах, липневих днів 1944 року.

Велике захоплення уваги зробив реферат виголошений учасником бою п. сотн. Дябо-

гою, який змалював жахливий образ бою Першої Української Дивізії УНАрмії з багато-переважаючим ворогом України і цілого світа — московським большевизмом.

Лекціували: Т. Циктор, М. Волочанська та М. Задвірна.

Виступ хору Ю. СУМ-у під керівництвом п. М. Яворського збагатив програмч свята, за що належиться щира подяка п. Яворському за його невтомну працю для добра громади Олдамч і околиць.

Рівночасно Управа Відділу ОБВУ складає щипчу подяку: о. д-рові Дзюбі, п. полк. Ренові, п. сотн. Дябозі, усім виконавцям програмч та громадянам за активну і чистенну участь.

В. Л-кий

Фрагмент з свята Героїв в Ковентрі (похід до могили невідомого вояка)

Апель поляглим підчас Річниці Бродів в Ноттінггамі (24. 7. 1960)

ВИЛТАЄ І ЖАЛИТЬ

КОЛИ І КОГО ХОЧЕ

Рік 2

Листопад, 1960

Ч. 2 (4)

Лист до Редахтіра

Шкода нам дуже, що Місько Макольондра поплентався аж до Гамерики, та там його цілковито двійкарі з'їдять. Але я таки надіюся, що Місько Макольондра скоро прифалює до нас і буде знову писати про свою гранду. Тепер якась жінка написала до Вас. Вачу, що вона починає на добре войну з хлопами і то ще тими, які були на війні.

Як заводиться то до Брадфорду збирається багато наших хлопаків на З'їзд Вояцтва ОБВУ. Заскучали хлопакі за своїми друзями. На З'їзді це нагода зустріти своїх кулег, послухати мудрого слова, випити. Ага з тою королевою популярности то цілий клопіт. Кожна хоче бути нею. Даш льотерію одній розпродувати, то друга гнівається. Наші жінки вже розпродали всі квитки льотерії і лепечуть на секретара, щоби домагався в центральні ще більше квитків. Ці королеви популярности здається притягнуть більше хлопців як наші принцеси-красуні. О красунь вже є також багато у нас, і то такі гарні, що де там. Скажіть Чорному-референтові стягування дівчат з Польщі, щоб зтягнув до З'їзду один батальйон дівчат. Тоді собі погуляємо на забаві. Вони всі такі здорові і добрі до танцю і до ружанцу. Наші тутешні українки то за тих кільканадцять рсків постарілися на два роки, або позапустили собі такі кіхті, що без грошей не приступай до них. Вони ці довгі пазурі вже навчилися малювати і то срібним лякером, бурачкової фарби вже не хотять.

Ще щоб губи навчилися добре малювати, тоб вже якось то виглядало. Дівчата з Югославії і Польщі такі червоні губи мають, що і не треба малювати.

Ов, щось той Хрущов знову наварив. Дай йому Боже, щоб дальше дурів, може скоріше прийде хапати за автомат. Тепер то всьо автоматичне. Далі і окопи автоматично треба буде копати при допомозі звичайної лопати. Мені все одно, щоб тільки в рюкзак не пхали багато тих автоматів, бо тяжко буде носити. Я читав в газеті, як має виглядати модерний вояк. На нього хочуть наложити стільки тих модерних автоматів, що на добу не зробиш більше як петь кілометрів. Я колись ішов (взад) 80 кілометрів на добу. Большевики навмисно доріг не направляють, мій брат пише, що всі дороги старі, які пам'ятають Австрію, або небіжку Польщу. Ці дороги вже мають такі великі вибої, що люди ходять пільними дорогами. О як зачнеш йти по петь кілометрів до дому на добу, то в дорозі ще більш полисію як тепер.

Я буду кінчити, бо моя стара стоїть з модерною копискою на дімною і каже щоб я йшов мити миски модерною миткою. З тою модернізацією і жіночим пануванням не витримаю. Щоб скоріше війни діждати, може зможу вирватися з неволі. Тільки не кажіть моїй жінці, що я цього листа писав до Вас.

Ваш старий оферма

Невільник.

Влучна дефініція

Що таке автомобіль?

Це такий винахід, який розділяє суспільство на дві частини: на тих, що їздять і на переїханих.

Між сусідками

— А ви, кумо, чому не поставите опудала на городі?

— Та навіщо? Я й так сама увесь день тут стою...

З Шотландії доходять інформації, що миру між українцями Единбургу і Лондону не буде, аж поки референт суспільної опіки не ожених українського короля Шотландії.

*

В СУБ-і є тепер ситуація непевна, бо працівники СУБ-у не знають чи вони мають робити звіт про виконану працю, чи виконувати роботу.

Ситуація стає більш критичною, бо коли не даш звіту, »У.Д.« не має чим заповнити місця. Будеш робити звіт, терен буде кричати що з опізненням відповідається на листи.

Щоб зібрати більше матеріалів про СУБ — мгр. Т. Данилів, виїхав з Кипру до ЗДА.

*

Громада в Бадфорді набула два доми, яких розділює тільки стіна. Управи одного і другого дому не можуть погодитися, бо і одні і другі хочуть з парадом приймати учасників З'їзду Вояцтва. По довгих нарадах дійшло до згоди, бо до старого дому будуть радісно вітати старих членів, а в новому — нових членів ОБВУ.

*

Счезли з обрії політичного життя: Місько Макольондра — виїхав до Америки помогти пошукати готелю для Кубинського Провідника Кастро; І. Єрофеїв — оженився; мгр. Д. В. — жениться; інж. Т. Кудлик — шукає праці; сот. Т. Для-Бога загубився в Кооперативі; Лиман, танцювальний гурток з Лондону, постановив розбитися на два гуртки, щоб свої бідніше танцювати на сцені. У висліді англійські організатори не знають котрий гурток запрошувати.

Високоповажаний Пане Редакторцю!

Я ся довідала без мого Федька, що Ви знова задумали типер випустити тоту Осу, щоби ся пролітала і понюхала, що і як пахні. Ну але вибачаюся дуже, що не могла скоріше дати відповідь відносно що до тої покрученої поньчохі. Мій Федь каже, що я моглабим собі дати руку з паном Люшня. Я тут маю також деякі кавалкі подібні до Вашого жицця, Пане Люшня, як то Вам приходилося тирпіти за нівищо. Я собі гадаю щоб того мені було пішло за кумцю та запокручену поньчоху, то ябим ся сміяла з того всього, але Ви знаєте за що нам з мєм Федьком пішло. Я навіть не знаю як того звуть, але я думаю, що Ви, Пане Люшня, таки самі докумаєтесь. Ще сам мені Федь хвалився, що гарно шафа грає. Знаєте, Пане Люшня, як то колись ще бувало зразу, я до свого Федя кажу — ти крутился подивися, чи в мене поньчохі не покрутилися, то він вдавав такого, що ніби не розумієця, а тепер такого накрутив, що сам чорт на вилках би не доніс.

Ну як мій Федь дістав тоту Осу то зараз пішов продавати, а коли вернув у хату, то був такий радий. Каже розібрали як свячену воду, так всім подобалася. Ну і типер, Шановний Редакторцю, абисте знали, що наші християни найбільше люблять, пишть все щось такого щоби пів на впів було покручено. І ще той лист з гамерики якся всім подобав. Мій Федь каже, що не один мігби щось такого нашкрятати колиби знав де точку, а де кому поставити. Ага, таке мені вічі вліпив, каже,

що в тебе є багато до писання, коли ти не вмійш. Таж тебе зразу пізнають, що дурак нискінчений. Ну і я вже даю тотих крапок щосі влізи і думаю, що Пан Редакторцю ни-пожаліют часу щоби поставити того все як полагаєця. Ну і ще таку купу маю шкрябати, а тут тепер саме мені перші зуби вилазят і аж ми волося болит на голові, а тут є тільки бесіди з Вами, Пане Люшня. Ага, ще писалисте за тоту гімназію, а я си думаю, що колиби не тота гімназія то шеби може якнибуть калаталася, а то що ни скажу, а мій Федь зразу тоту гімназію мені наперек викладає. Було навіть таке, я кажу — Федю, мої руки вже стають з тої роботи, поможи мені город скупати, а він витріще уха на мене і каже, чи ти здуріла бабу, хто — я? То я так два рази довго до школи ходив, як ти, навідь більши, і ти мене заставляєш щоби я землю перевертав? Таж мене такого в гімназії не вчили. Ну і таких купа кавалків. Знаєш, Пане Люшня, як то на господарці буває, діти є і треба деколи в чім запертися. Я свого Федька нераз потихенько прощу, або тлумачу ему, а він мені як не гопне за тоту гімназію перед очі, аж хата здригаєця зі страху.

Ну, а чи Ви пришкірувалися як то наш брат іде зі гавслендеркою на шпацір і зараз можна докуматися в чім річ. Везе, або несе наш Іван дитину, а за під ручку або крижбанта тягне тоту свою найдорожчу. А за ним другий наш брат, Семен, іде з своєм Гапков.

Я ж привіз вам галузку миру!
(З інтенцій Хрущова в ОН)

НОВИЙ СЛОВАР

СУБ — Організація, яка будить до життя опозицію перед виборами платного голови СУБ-у.

ОБВУ — цивільна організація, яка боїться війни з жінками.

СУМ — молодецька організація, яка не прийме тебе в члени, коли ти ще не полисів, або не посивів.

ОУЖ — переживає кризу, бо не може знайти в архівах даних про жіночі шаравари на «Січі».

Пласт — організація, яка прийме тебе, коли ти ще є замолодий вступити до СУМ-у.

Опозиція — до неї належать всі бувші і теперішні голови організацій.

Клуб — назва ріки в українських середовищах В. Британії.

Скорий

— Пишете повільно. Рахуете ще повільніше. Чи ви взагалі робите щонебудь скоро?

— Так.

Милосердний дядько.

Їхав дядько парою коней. Одна кобила її, прив'язав до воза й каже з серцем:

— Ох і дурна ж ти, дарма, що голова була вже стара і пристала. Він випряг велика... Не схотіла їхати, то йди пішки...

Поділилися

— Я чув, що ти розвівся з дружиною.

— Так розвівся.

— А як поділилися?

— Дуже просто. Дітей забрав я, хату дружина, а господарство... адвокат.

— Що?

— Дуже скоро мучуся.

Вона везе або несе дитину, а одно або двоє за фрак тягни. Ну а тотой єї Семен лізи пять або десять метрів позаду, ну і Гапка вже не всилі далі нести кличи — поможи мені! А він ззаду гукає: неси, неси, кицю, а я тут подивлюся, чи твої ноги гарні. Або ще таке, кличе син тата, ходи тату з нами нині на шпацир, ти ніколи не хочиш з нами іти, а я нині тебе ни впускаю, мусиш іти з нами. Ну той тато, як кинувся на маму, давай чесати згори. Чи ти вже зовсім здуріла, дитину намавляєш, навіщо я тобі здався, засліпило тобі, не знаєш сама дороги? Ну і тота мама мусіла сина набити щоби венци такого не говорив до татка. Ну і я вже тото так затигнула з Вами, Пане Люшня, що справді вибачаюся, ато ще Ваша Євця подумає, що мися залицяємо, агій, все може вийти! Але я ще раз Вас перепрошую за тоту несподіванку і бажаю Вам здорових успіхів.

Ваша

Гурпина Макух з Брадфорду.

Голова організації — людина яка в цілі рятунку організації заздалегідь забезпечує собі місце в опозиції.

Англіс-Українське Товариство — Українці говорять між собою по англійськи.

Об'єднання Українців — організація яка відкидає всіх, хто хоче самостійно думати.

Політичні організації — які з цього самого кореня розмножують велике число противних собі організацій.

Про це і про те.

(Правдиві і менше правдиві анекдоти.)

Різняця

— Чи ти знаєш — каже чоловік до дружини — що верблюд може вісім днів працювати і нічого не пити?

— А я дуже добре знаю такого верблюда, який вісім днів п'є і нічого не робить, — відповідає дружина.

*

Жидівська мудрість

Одного разу жиди вирішили заснувати монархістичну партію і почали відразу шукати за відповідним кандидатом на короля. Вибір впав на відомого мільйонера Ротшильда. Жиди почали намовляти його стати жидівським королем, але Росшильд відмовився, сказавши чемно: »Я, мої панове, волію радше бути далі жидом в королів ніж королем в жидів.«

Зібрав Зеко